

**Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру
бағдарламасы**
**«Білім беру ұйымдарында және психологиялық қолдау
орталықтарында білім алушыларға психологиялық көмектің
формалары мен әдістері»**

1. Жалпы ережелер

Балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғау Қазақстан саясатының басым бағыты болып табылады. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауында балалардың құқықтарын қорғау жүйесінде психологиялық қызметті дамытудың маңызды бағыты көрсетілген:

«...Өскелең ұрпақтың психикалық денсаулығын сақтау маңызды. Білім беру мекемелерінде психологиялық қолдау қызметін институционалдық күшейту, бірыңғай сенім телефонын ұйымдастыру және зорлық-зомбылық пен буллинг құрбандарына көмек көрсетудің пәрменді бағдарламасын әзірлеу талап етіледі...».

Балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау, суицидтің алдын алу және олардың құқықтары мен әл-ауқатын қамтамасыз ету жөніндегі 2023-2025 жылдарға арналған Кешенді жоспарына сәйкес Қазақстанда балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және оларға уақтылы білікті көмек көрсетудің кешенді жүйесі құрылуда.

Тәуелсіздік жылдары Қазақстан 15 халықаралық құжатты ратификациялады, оның біріншісі Бала құқықтары туралы Конвенция болды. Оның барлық баптары бүгінде елдің заңнамалық актілеріне енгізілген. Балалардың құқықтарын реттейтін 45-тен астам нормативтік құқықтық актілер қабылданды.

Балалардың әл-ауқаты – 21 ғасыр білімінің түйінді мақсаты мен негізі. Білім беру көшбасшылары, кәсіпкерлер және ірі жұмыс берушілер болашақ ұрпақтың стресске төзімділік, икемділік, оңай бейімделу және тез шешім қабылдау дағдылары болуы керек деп жиі айтады. Ғалымдар психикалық денсаулық пен психологиялық әл-ауқат алдағы 50 жылда ең өзекті болады деп есептейді.

Балалардың психологиялық әл-ауқаты, психикалық денсаулығы UNICEF және т. б. сияқты Біріккен Ұлттар Ұйымының қолдауымен жұмыс істейтін осындай халықаралық ұйымдардың назарында.

Шұғыл психологиялық көмек жүйесі әлемнің көптеген елдерінде бар. Мысалы, Франциядағы шұғыл әрекет ету қызметтері (жедел психологиялық көмек бригадасы (OPS), әйелдер полициясы басқармасындағы шұғыл психологиялық көмек қызметі), медициналық және қоғамдық ұйымдар (жәбірленушілерге өзара көмек көрсету қауымдастығы, «Шекарасыз дәрігерлер» ұйымының зорлық-зомбылық құрбандарына арналған сенім телефоны), университеттер (психологиялық қолдауды қажет ететін

студенттерге арналған PsiCall қызметі) және т.б. [Migrant workers in, 2020; Progression of Mental, 2020].

Испанияда Ұлттық денсаулық сақтау жүйесі базасында заңнамалық деңгейде төтенше жағдаяттар орындарында шұғыл психологиялық көмек көрсету үшін жағдайлар жасалуда [Soto-Baño, 2021].

АҚШ-та шұғыл (дағдарыстық) жағдайда көмек көрсету, шұғыл психологиялық көмек және ерте психологиялық араласу әдістері мен принциптері әзірленді. Алғашқы психологиялық көмек адамның психикалық денсаулығын жақсарту үшін төтенше жағдайға тап болған адамдарға эмоционалды қолдауды қамтуы керек [Shultz J. M, 2014].

2017 жылдан бастап Австралияда балалар мен жастардың психикалық денсаулығы мен әл-ауқатын қолдаудың ұлттық бағдарламасы жүзеге асырылуда. Бағдарламаның мақсаты – оқытушылардың біліктілігін арттыру және олардың тәжірибесінің өзгеруіне ықпал ету, осылайша олар оқушылардың психикалық денсаулығы мен психологиялық тұрақтылығын белсенді түрде нығайта алады және туындаған мәселелерге тиімді жауап бере алады [UNESCO и UNICEF, 2024].

2022 жылы Қазақстанда балалардың хал-ахуал индексі енгізумен өмірдің әртүрлі салаларындағы балалардың жағдайын жақсарту, олардың құқықтары мен мүдделерін қорғау жүйесін жетілдіру жөніндегі ұлттық саясаттың тиімділігін бағалау үшін жағдайлар жасалды.

Қазіргі уақытта жаппай тенденция дәстүрлі түрде балалық шаққа тән әлемді, нигилизмді, пессимизмді, айналасындағыларға қатысты зорлық-зомбылық көріністерін және аутодеструктивті, девиантты және асоциалды мінез-құлықты оң қабылдауды ығыстыру болды.

Мәселен, 2022 жылғы Қазақстан Республикасындағы балалардың жағдайы туралы баяндаманың деректері бойынша жаппай сипатқа ие болды:

- өз-өзіне қол жұмсауға әкелетін балалардың психоэмоционалды жағдайының бұзылуы;

- балаларға қатысты қылмыстар, физикалық және психологиялық зорлық-зомбылық (жәбірлеу, кибербуллинг және т. б.);

- көбінесе отбасылардың қолайсыздығынан туындаған балалар қылмысы;

- электрондық кеңістіктің теріс әсері (интернет, әлеуметтік желілер).

Республикада балалар ортасында аутоагрессивті мінез-құлық пен суицидтің жиілігі тұрақты жоғары: 2020 жыл – 144 факт (әрекет – 307), 2021 жыл – 175 факт (әрекет – 373), 2022 жыл – 155 факт (әрекет – 309), 2023 жылдың 6 айы – 95 факт (әрекет – 207).

Жасөспірімдер ортасындағы криминогендік жағдай күрделене түсті (2021 ж. – 1529, 2022 ж. – 1735, 2023 ж. 6 айы – 844), кәмелетке толмағандар жасаған қылмыстар санының айтарлықтай өсуіне (13,4%) жол берілді.

2023 жылғы «Қазақстан жастары» аналитикалық баяндамасында Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің тапсырысы бойынша жүргізілген социологиялық зерттеу нәтижелері бойынша жасөспірімдердің 39,0% – ы кемсітуге, 15,5% – ы қорлауға, 12,7% – ы

физикалық агрессияға, 4,9% – ы телефондағы мазақ ету түсіріліміне тап болды, 12,3% - ы кибербуллингке ұшырады.

Ағымдағы жылдың 8 айында кәмелетке толмағандар суицид жасауға 253 әрекет жасады (2023 ж. - 233 жағдай, 8,6% - ға өсті) және аяқталған суицидтің 128 фактісі (2023 ж. - 139 жағдай, 7,9% - ға төмендеді) тіркелді.

Оқу жылының басынан бері аяқталған суицидтің 15 фактісі орын алды, 6 ұл, 9 қыз қайтыс болды. Оның ішінде 6 бала асылып өлді, 8 бала биіктіктен секірді. Қайтыс болған балалардың орташа жасы – 12-13 жас, 16 жас.

Үкіметте балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау, суицидтің алдын алу және олардың құқықтары мен әл-ауқатын қамтамасыз ету жөніндегі 2023-2025 жылдарға арналған Кешенді жоспардың тұсаукесерінде сөйлеген сөзінде Оқу-ағарту министрі Ғ.Бейсембаев бүгінгі таңда педагог-психолог баланың эмоционалдық жағдайын қолдауда шешуші рөл атқаратынын атап өтті. Бұл баланың сезімдері мен уайымдарын бөлісетін сенімді атмосфераны құруға ықпал етеді. Педагог-психологтың қамқорлықпен қолдауы стресті, мазасыздықты және басқа эмоционалдық қиындықтарды жеңуге көмектеседі. Педагог-психолог қызметінің негізгі міндеттерінің бірі – баланың өміріндегі ықтимал қауіптерді анықтау.

Осыған байланысты балалардың психологиялық әл-ауқатын қамтамасыз ету саласындағы педагогтердің, педагог-психологтардың және психологиялық қолдау орталықтарының мамандарының біліктілігін арттыру қажет.

«Білім беру ұйымдарында және психологиялық қолдау орталықтарында білім алушыларға психологиялық көмектің формалары мен әдістері» біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) білім беру ұйымдарының педагогтері мен психологиялық қолдау орталықтарының мамандары үшін әзірленген.

Бағдарлама осы санаттағы тыңдаушылардың білім беру процесіне қатысушылардың психологиялық әл-ауқатын сақтау және нығайту, эмоционалды икемділік пен өміршеңдікті дамыту саласындағы кәсіби құзыреттіліктерді дамытуға бағытталған, бұл жасөспірімдер арасындағы суицидтік тәуекелдердің, девиантты және асоциалды мінез-құлық көріністерінің төмендеуіне әкеледі.

2. Глоссарий

Тәуелділік мінез-құлқы – бұл девиантты мінез-құлықтың бір түрі, ол өзінің психикалық күйін өзгерту арқылы шындықтан кетуге деген ұмтылыста көрінеді.

Аутодеструктивті мінез-құлық – адамның өмірі мен қауіпсіздігіне қауіп төндіретін өзін-өзі бұзатын сипаттағы ауызша және (немесе) практикалық әрекеттер.

Дебрифинг – дағдарыстық араласудың топтық түрі; бұл апатты немесе қайғылы оқиғаны бірге бастан өткерген адамдар тобында ерекше ұйымдастырылған және нақты құрылымдалған талқылау

Дағдарыс – қандай да бір себептермен туындаған жағымсыз психоэмоционалдық күйлердің тұрақты тәжірибесі; деструктивті және аутодеструктивті мінез-құлыққа әкелетін жеке өмір мәртебесінің күрт өзгеруі.

Дағдарыстық көмек – бұл дағдарысқа ұшыраған адамға шұғыл психологиялық көмек.

Дағдарыстық күйлер – бұл әр адамның өмірінде болатын және кез-келген сыртқы немесе ішкі себептер мен жағдайларға реакция ретінде пайда болатын күнделікті өмірден тыс ерекше жағдайлар.

Психикалық денсаулық – бұл адамның өз әлеуетін жүзеге асыра алатын, өмірлік күйзелістерге төтеп бере алатын, өнімді және жемісті жұмыс істей алатын және өз қауымдастығының өміріне үлес қоса алатын әл-ауқат жағдайы.

Психологиялық әл-ауқат – тұлғааралық қарым-қатынаста құзыреттілікке, жеке өсу қабілетіне, сенімділік пен қауіпсіздік сезіміне, жағымды өмір салтына, эмоционалдық жайлылыққа ие, әлеуметтік ортаға бейімделген және мағыналы өмір сүре алатын адамның жағдайы.

Психологиялық денсаулық – адамның жеке денсаулығының жоғары деңгейі, өзін және қоршаған әлемді түсінуі, өмірдің мақсаты мен мәні туралы идеялары, өзін-өзі басқару қабілеті (жеке өзін-өзі реттеу), басқа адамдарға және өзіне оң көзқараспен қарау қабілеті, өз тағдыры мен дамуы үшін жауапкершілік санасы бар әл-ауқат жағдайы.

Психологиялық қызмет – орта білім беру ұйымының оқу уәждемесін, үлгерімін, шығармашылығын қалыптастыру жөніндегі алқалы органы, білім алушылар мен тәрбиеленушілердің өзін-өзі жүзеге асыруы, психологиялық жай-күйін тұрақтандыру, бейінді өзін-өзі анықтау және оқу қызметінің қолайлы жағдайлары.

Жарақаттан кейінгі стресстік реакциялар – бұл травматикалық жағдайдан шыққаннан кейін адамда пайда болатын эмоционалдық, жеке және мінез-құлық өзгерістері.

Рескриптинг – бұл адамның ойлауы мен мінез-құлқын қиял арқылы өзгертетін психотерапиялық әдіс. Адам жаман естелікті ойша қайта жасайды, содан кейін оны қайта жазады, осылайша финалдың ауыртпалығы азаяды.

Суицидтік мінез-құлық – өзін-өзі өлтіру әрекеті және дайындық мінез-құлқынан аяқталған суицидке дейінгі мінез-құлық спектрі.

Дене SOLWI терапиясы – шығыс және батыс дәстүрлерін байланыстыратын терең ауызша және вербалды емес денеге бағытталған диалогтық байланыс жүйесі.

Травматикалық стресс – бұл ерекше түрдегі тәжірибе; адам мен оның айналасындағы әлемнің ерекше өзара әрекеттесуінің нәтижесі; қалыптан тыс жағдайларға қалыпты реакция; адамның әдеттегі тәжірибесінен тыс нәрсені бастан өткерген адамда пайда болатын жағдай; қатты қорқыныш, үрей және дәрменсіздік тәжірибелерімен бірге жүретін жоғары қарқынды психикалық стресс.

Травматикалық стресс факторлары – адамның өмір сүруіне қауіп төндіретін жоғары қарқынды факторлар.

Травматикалық стрестік реакциялар – травматикалық стрессті сезіну кезінде пайда болатын жеке және мінез-құлық реакциялары.

Білім беру процесіне қатысушылар – тәрбиеленушілер, білім алушылар, олардың ата-аналары (занды өкілдері), сондай-ақ педагог қызметкерлер (оларға теңестірілген адамдар).

Шұғыл психологиялық көмек – жағдайдың талаптарына сәйкес келетін кәсіби әдістерді қолдана отырып, дағдарыс немесе төтенше жағдай салдарынан зардап шеккен адамның немесе адамдар тобының өзекті психологиялық, психофизиологиялық жай-күйін және жағымсыз эмоционалдық тәжірибелерін реттеуге бағытталған қысқа мерзімді іс-шаралар жүйесі.

3. Бағдарламаның тақырыбы

«Білім беру ұйымдарында және психологиялық қолдау орталықтарында білім алушыларға психологиялық көмектің формалары мен әдістері» біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламасының отандық білім беру жүйесінде баламасы жоқ.

Бағдарламаның жаңалығы білім беру ұйымдарындағы психологиялық қолдау орталықтары мен психологиялық қызметтердің аутодеструктивті мінез-құлық формаларына (суицидтік үрдістер, тәуелділік, асоциалдық және девиантты мінез-құлық, агрессияға бейімділік) бейім білім алушыларға психологиялық қолдау мен дағдарыстық және шұғыл көмек көрсету жөніндегі қызметінің мазмұны алғаш рет баяндалатындығымен байланысты.

Бағдарламаның негізгі ерекшелігі – балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы ресми деректерге негізделген, қазіргі заманғы әдістер мен технологияларды, ведомствоішілік және ведомствоаралық өзара іс-қимылды, кризистік кеңес беру дағдыларын дамыта отырып, білім беру процесіне қатысушыларға кризистік интервенция, шұғыл және кризистік психологиялық көмек көрсету практикасы арқылы ұйымдастырылатын оның практикалық бағыты.

Бағдарламаның мазмұны білім беру ұйымдарының қауіпсіздігі саласындағы қолданыстағы нормативтік талаптарға және озық тәжірибеге сәйкес келеді.

Бағдарламаның негізгі қағидаттары білім беру процесінің барлық қатысушыларының (білім алушылар, педагогтер, ата-аналар, әкімшілік) ынтымақтастығын, әрбір білім алушыға жеке көзқарасты және зорлық-зомбылықтың кез келген көріністеріне белсенді қарсы тұруды қамтиды.

Интерактивті жаттығулар, кейстерді талдау және сценарийлер тыңдаушыларға алған білімдерін нақты жағдайларда қолдануға мүмкіндік береді және олардың білім алушылардың психологиялық әл-ауқатын қамтамасыз етуге дайындығын жақсартады.

Осы бағдарламаның мазмұны Бағдарламаның мынадай аспектілерін игеру арқылы орта білім беру ұйымдарында қолайлы әлеуметтік-

психологиялық ахуал құру бойынша педагогтердің жүйелі жұмыс дағдыларын, интерактивті әдістері мен педагогикалық қызмет формаларын меңгеруіне бағытталған:

- педагог-психологтың психологиялық қызметінің этикасы (психодиагностика, психоконсультация, психологиялық қызмет, психологиялық тексеру этикасы);
- қазіргі білім алушылардың психологиялық ерекшеліктері: жас және жеке ерекшеліктері, психотиптері;
- мінез-құлықтың аутодеструктивті түрлерінің пайда болу себептері. «тәуелділік мінез-құлық», «девиантты мінез-құлық», «суицидтік мінез-құлық», «қоғамға қарсы мінез-құлық» ұғымдарын анықтау критерийлері және олардың жіктелуі;
- білім беру ұйымдарында мектептің психологиялық қызметінің жұмыс істеуін ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық негіздері;
- білім беру ұйымдарында адамға көмек көрсету үлгілері;
- аутодеструктивті мінез-құлық формаларына (суицидтік үрдістерге, тәуелділік мінез-құлыққа, агрессияға бейімділікке) бейім білім алушыларды ведомствоішілік және ведомствоаралық қолдау алгоритмдері;
- «тәуекел тобындағы» балаларды анықтау және психологиялық қолдаудың диагностикалық құралдары;
- кризистік интервенцияның әдістері мен тәсілдері, білім беру процесіне қатысушыларға шұғыл психологиялық көмек;
- кризистік жағдайда білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету әдістері;
- кризистік кеңес беру дағдыларын дамыту;
- білім алушылардың травматикалық және жарақаттан кейінгі стресс жағдайларын психологиялық түзету;
- коучинг техникасы тәлімгерлік тұлғаны дамыту әдісі ретінде;
- балаға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету жүйесінің элементі ретінде ата-аналармен жұмыс;
- педагог-психологтардың жұмыс тәжірибесінде кәсіби күйіп кетудің алдын алу ретінде супервизия және интервизия.

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты: білім беру ұйымдары педагогтерінің және психологиялық қолдау орталықтары қызметкерлерінің білім беру процесіне қатысушылардың психологиялық әл-ауқатын сақтау және нығайту мәселелері бойынша кәсіби құзыреттерін дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

1) балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы педагогтердің қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық актілер туралы тыңдаушылардың білімін жүйелеу;

2) шұғыл және кризистік жағдайларда білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету бойынша жүйелі жұмыстың практикалық дағдыларын дамыту;

3) тыңдаушыларды балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы кәсіби құзыреттіліктерін дамытуға ынталандыру.

Күтілетін нәтижелер

Курс аяқталғаннан кейін тыңдаушылар:

1) балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы педагогтердің қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық актілер туралы жүйелі білімді меңгереді;

2) шұғыл және кризистік жағдайларда білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету бойынша жүйелі жұмыс дағдыларын меңгереді;

3) балалардың психологиялық әл-ауқаты саласында кәсіби құзыреттіліктерді дамытуға ынталандырылған.

6. Курстың құрылымы мен мазмұны

Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны бағдарлама жоспарын камтиды, күтілетін нәтижелердің бағдарламаның мақсаттары мен міндеттерімен байланысын көрсетеді.

Бағдарлама 3 модульден тұрады:

1) Нормативтік-құқықтық модуль

2) Психологиялық-педагогикалық модуль

3) Бағалау-нәтижелілік модуль.

Модульдер психологиялық қолдау орталықтары мамандарының және білім беру ұйымдары педагогтерінің кәсіби құзыреттерін дамытуға бағытталған.

Нормативтік-құқықтық модуль тыңдаушыларға курстың өзектілігімен, мақсатымен, міндеттерімен және күтілетін нәтижелерімен; балалардың психологиялық әл-ауқаты саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық актілермен, Психологиялық қолдау орталықтары туралы үлгілік Ережемен танысуға мүмкіндік береді. Модульді зерделеу барысында тыңдаушылар психологиялық-педагогикалық қызмет этикасының принциптері мен нормаларын түсінуді кеңейтуге мүмкіндік алады.

Модульдің практикалық бөлігі нормативтік-құқықтық актілердің мазмұнын қолдана отырып, кейс-тапсырманы шешуге арналған. Тыңдаушылардың курсты оқуға дайындық деңгейін анықтау мақсатында сауалнама қарастырылған.

Психологиялық-педагогикалық модуль аясында тыңдаушылар білім беру ұйымдарында мектептің психологиялық қызметінің жұмыс істеуін ұйымдастыру бойынша теориялық және практикалық білім алады.

Тыңдаушылар қазіргі білім алушының психологиялық ерекшеліктері,

жас және жеке айырмашылықтары мен психотиптері туралы білімдерін тереңдетеді. Модуль мазмұнында мінез-құлықтың аутодеструктивті формаларына бейім білім алушыларды ведомствоішілік және ведомствоаралық сүйемелдеу алгоритмдері ұсынылады, «тәуекел тобындағы» балаларды анықтау және психологиялық қолдаудың диагностикалық құралдары, HR+ ППМАЖ, orken-instituty.kz және т. б. сайт сияқты психологтарға арналған интернет-ресурстар ұсынылады; кризистік интервенцияның әдістері мен тәсілдері, білім беру процесіне қатысушыларға рескриптинг, когнитивтік мінез-құлық терапиясы, сондай-ақ технологиялар және кризис жағдайындағы білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету әдістері: дебрифинг, WOW технологиясы және т. б.

Білім алушылардың травматикалық және жарақаттан кейінгі стресс жағдайларын психологиялық түзету мәселелері ашылады және кризис жағдайымен жұмыс жасауда дене SOLWI терапиясы ұсынылады.

Коучинг техникасы мен тәлімгерлік тұлғаны дамыту әдісі ретінде ұсынылады, баланы психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесінің элементі ата-аналармен жұмыс ретінде ашылады.

Мінез-құлықтың аутодеструктивті формаларына бейім білім алушыларды ведомствоішілік және ведомствоаралық қолдау алгоритмдері ұсынылады.

Кризистік кеңес беру дағдыларын дамыту тыңдаушылардың жеке ұстанымын көрсету, тыңдаушылардың тәжірибесі мен пікірлерін кеңінен бөлісу, рефлексия үшін жағдайлар жасалатын сабақтарда практикалық шому кезінде мүмкіндігі бар. Педагог-психологтардың жұмыс тәжірибесінде кәсіби күйіп кетудің алдын-алу ретінде супервизия мен интервизияға ерекше назар аударылады.

Бағалау-нәтижелілік модульдің мақсаты – курсты игерудің тиімділігін анықтау, тыңдаушылардың білім беру процесіне қатысушылардың психологиялық әл-ауқатын сақтау және нығайту жөніндегі жұмысқа дайындығын анықтау.

Күндізгі оқу курсының оқу-тақырыптық жоспары

Оқу-тақырыптық жоспар оқу сабақтарын өткізудің тақырыптары мен формаларын, оларды зерделеуге көзделген сағат санын ашады.

№	Сабақтың тақырыбы	Дәріс	Практикалық жұмыс	Қорытынды бағалау	Барлығы
1.	Нормативтік-құқықтық модуль	3	5		8

1.1	Курстың өзектілігі, мақсаты, міндеттері, күтілетін нәтижелері. Балалардың психологиялық әл-ауқаты саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық актілер	1	2		3
1.2	Психологиялық қолдау орталықтары қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар	1	1		2
1.3	Педагог-психологтың психологиялық қызметінің этикасы	1	2		3
2.	Психологиялық-педагогикалық модуль	22	48		70
2.1	Қазіргі білім алушының психологиялық ерекшеліктері: жас және жеке ерекшеліктері. Психотиптер	2	4		6
2.2	Білім беру ұйымдарындағы мектептің психологиялық қызметінің жұмыс істеуін ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық негіздері. Білім беру ұйымдарындағы адамға көмек көрсету модельдері	2	2		4
2.3	Мінез-құлықтың аутодеструктивті формаларының пайда болу себептері. «Тәуелділік мінез-құлық», «девиантты мінез-құлық», «суицидтік мінез-құлық», «қоғамға қарсы мінез-құлық» ұғымдарын анықтау критерийлері және олардың жіктелуі.	2	2		4
2.4	Аутодеструктивті мінез-құлық формаларына (суицидтік үрдістерге, тәуелділік мінез-құлыққа, агрессияға бейімділікке) бейім білім алушыларды ведомствоішілік және ведомствоаралық қолдау алгоритмдері	2	6		8
2.5	Жоғары педагогикалық назар аударуды талап ететін балаларды («тәуекел тобындағы» балаларды) анықтау мен психологиялық қолдаудың диагностикалық құралдары. Психологтарға арналған Интернет-ресурстар: HR+ППМАЖ, сайт orken-instituty.kz/ru және басқалар.	2	6		8
2.6	Кризистік интервенция әдістері мен тәсілдері, білім беру процесіне қатысушыларға шұғыл психологиялық көмек. <i>Рескриптинг теріс бейнелерді өзгерту және жою технологиясы ретінде. Теріс ойлармен жұмыс жасаудағы когнитивтік мінез-құлық терапиясы</i>	2	6		8
2.7	Кризис жағдайында білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету әдістері. Кризистік кеңес беру дағдылары. Дебрифинг. Кризистік кеңес берудегі WOW технологиясы. Кризис жағдайында жеке адаммен және топпен жұмыс істеу технологиялары	2	6		8
2.8	Білім алушылардың травматикалық және посттравматикалық стресс жағдайларын психологиялық түзету. <i>Кризистік жағдаймен жұмыс істеудегі дене SOLWI терапиясы</i>	2	4		6
2.9	Коучинг техникасы және тұлғаны дамыту әдісі ретіндегі тәлімгерлік.	2	4		6
2.10	Ата-аналармен жұмыс баланы психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесінің элементі ретінде	2	4		6
2.11	Педагог-психологтардың жұмыс тәжірибесінде кәсіби күйіп кетудің алдын алу ретіндегі супервизия және интервизия	2	4		6
3.	Бағалау-нәтижелілік модуль			2	2
3.1	Тестілеу			2	2
	Барлығы:	25	53	2	80

Қашықтықтан оқыту курсының оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақтың тақырыбы	Вебинар	Тыңдаушының өз бетінше оқуы	Қорытынды бағалау	Барлығы
1.	Нормативтік-құқықтық модуль	2	6		8
1.1	Курстың өзектілігі, мақсаты, міндеттері, күтілетін нәтижелері. Балалардың психологиялық әл-ауқаты саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық актілер	1	2		3
1.2	Психологиялық қолдау орталықтары қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар		2		2
1.3	Педагог-психологтың психологиялық қызметінің этикасы	1	2		3
2.	Психологиялық-педагогикалық модуль	16	54		70
2.1	Қазіргі білім алушының психологиялық ерекшеліктері: жас және жеке ерекшеліктері. Психотиптер	1	5		6
2.2	Білім беру ұйымдарындағы мектептің психологиялық қызметінің жұмыс істеуін ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық негіздері. Білім беру ұйымдарындағы адамға көмек көрсету модельдері	1	3		4
2.3	Мінез-құлықтың аутодеструктивті формаларының пайда болу себептері. «Тәуелділік мінез-құлық», «девиантты мінез-құлық», «суицидтік мінез-құлық», «қоғамға қарсы мінез-құлық» ұғымдарын анықтау критерийлері және олардың жіктелуі.	1	3		4
2.4	Аутодеструктивті мінез-құлық формаларына (суицидтік үрдістерге, тәуелділік мінез-құлыққа, агрессияға бейімділікке) бейім білім алушыларды ведомствоішілік және ведомствоаралық қолдау алгоритмдері	2	6		8
2.5	Жоғары педагогикалық назар аударуды талап ететін балаларды («тәуекел тобындағы» балаларды) анықтау мен психологиялық қолдаудың диагностикалық құралдары. Психологтарға арналған Интернет-ресурстар: HR+ППМАЖ, сайт orken-instituty.kz/ru және басқалар.	2	6		8
2.6	Кризистік интервенция әдістері мен тәсілдері, білім беру процесіне қатысушыларға шұғыл психологиялық көмек. <i>Рескриптинг теріс бейнелерді өзгерту және жою технологиясы ретінде. Теріс ойлармен жұмыс жасаудағы когнитивтік мінез-құлық терапиясы</i>	2	6		8
2.7	Кризис жағдайында білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету әдістері. Кризистік кеңес беру дағдылары. Дебрифинг. Кризистік кеңес берудегі WOW технологиясы. Кризис жағдайында жеке адаммен және топпен жұмыс істеу технологиялары	2	6		8
2.8	Білім алушылардың травматикалық және посттравматикалық стресс жағдайларын психологиялық түзету. <i>Кризистік жағдаймен жұмыс істеудегі дене SOLWI терапиясы</i>	2	4		6
2.9	Коучинг техникасы және тұлғаны дамыту әдісі ретіндегі тәлімгерлік	1	5		6
2.10	Баланы психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесінің элементі ретінде ата-аналармен жұмыс	1	5		6

2.11	Педагог-психологтардың жұмыс тәжірибесінде кәсіби күйіп кетудің алдын алу ретіндегі супервизия және интервизия	1	5		6
3.	Бағалау-нәтижелілік модуль			2	2
3.1	Тестілеу			2	2
	Барлығы:	18	60	2	80

Ескерту. Курстың ұзақтығы – 80 сағат, 1 академиялық сағат – 45 минут.

6. Оқу процесін ұйымдастыру

Педагогтердің біліктілігін арттыру курстары келесідей форматта ұйымдастырылады:

- 1) күндізгі оқу;
- 2) online білім беру технологияларын қолдана отырып оқыту.

Оқу процесі курстың оқу-тақырыптық жоспарына сәйкес ұйымдастырылады. Курстың ұзақтығы – 80 сағат.

Оқыту барысында тыңдаушылар білім алушылардың әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын қалыптастыру бойынша теориялық білім мен практикалық дағдыларды алады. Оқытудың барлық процесі оқытушы мен тыңдаушылардың интерактивті ынтымақтастығына негізделеді, бұл зерттелетін мәселелерді жаңаша түсінуге, курстың әр қатысушысын оңтайлы ашуға ықпал етеді.

Сабақтарда бағдарламалық материалды игеру мақсатында практикалық жаттығулар орындалады, белсенді және интерактивті оқыту әдістері қолданылады.

Online режиміндегі оқу сабақтары нақты уақыт режимінде цифрлық технологияларды қолдана отырып өзара әрекеттесу процесін көздейді (бейне дәрістер, вебинарлар, бейнеконференция, воркшоп, ZOOM, Microsoft Teams, Google Classroom және т.с.с. сияқты түрлі бағдарламалық құралдарды пайдалана отырып, Интернет желісінде хабар алмасу.).

7. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

7.1. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету – оқу-тәрбие процесінің ұйымдастырушылық формасына сәйкес келетін және тыңдаушыларға материалды игерудің қажетті деңгейіне жетуге мүмкіндік беретін дидактикалық материалды қамтитын оқу-әдістемелік кешен. Оқу-әдістемелік кешен тыңдаушыларға оқу жұмысының нәтижелерін дербес бақылауға, түзетуге және тексеруге мүмкіндік береді.

7.2. Оқу-әдістемелік кешен мыналарды қамтиды:

1) «Білім беру ұйымдарында және психологиялық қолдау орталықтарында білім алушыларға психологиялық көмектің формалары мен әдістері» педагогтердің біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы

2) дәріс тезистері;

- 3) практикалық сабақтардың қысқаша сипаттамасы (жоспарлар, тапсырмалар);
- 4) үлестірме материал;
- 5) презентация материалдары;
- 6) негізгі және қосымша әдебиеттердің, оның ішінде электрондық жеткізгіштегі тізбесі;
- 7) Интернет-ресурстардың тізімі.

8. Оқу нәтижелерін бағалау

Оқыту нәтижелерін қорытынды бағалау тестілеу формасында жүзеге асырылады.

Тест тапсырмаларын бағалау критерийлері

Тест ұпайлары жалпы қабылданған бес балдық жүйемен байланысты:

- «5» (өте жақсы) баға тыңдаушыларға сұрақтардың жалпы санының 90% немесе одан да көп бөлігін құрайтын дұрыс жауаптар үшін қойылады;
- «4» (жақсы) баға 75% - дан 89% - ға дейінгі дұрыс жауаптарды қамтитын тестілеу нәтижелеріне сәйкес келеді;
- «3» (қанағаттанарлық) баға дұрыс жауаптардың 50% - дан 74% - на дейін қойылады;
- «2» (қанағаттанарлықсыз) баға 50% - дан аз дұрыс жауаптары бар тестілеу нәтижелеріне сәйкес келеді.

Егер жауапта қателер болмаса 1 балл.

Әр нұсқа үшін ең көп балл саны – 25 балл, бұл тапсырмалар санына сәйкес келеді.

Балдарды бағалауға аудару шкаласы

Баға	Орындалу көлемі %	Балдар
5	90%-100%	27-30
4	75-89%	22-26
3	50-74%	15-21
2	50-ден аз%	15 балдан төмен

Онлайн оқыту кезінде тыңдаушылардың өзіндік жұмысын бағалау критерийлері

Білім беру процесін қашықтықтан ұйымдастырған кезде тыңдаушылардың білімін бақылау және бағалау мақсатында өзіндік жұмыс, қорытынды тестілеу ұйымдастырылады.

Өздік жұмысты тыңдаушы тікелей сабақтарда оқытушының басшылығымен (аудиториялық форма) және өз қалауы бойынша өзіне ыңғайлы уақытта, оқытушы тарапынан тікелей бақылаусыз (аудиториядан тыс форма) орындайды.

Өзіндік жұмыс түрлері тыңдаушылардың кәсіби қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған бағдарламаның мақсаты мен міндеттерімен

айқындалады: балалардың психологиялық әл-ауқаты саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық құжаттарды талдау, «тәуекел тобындағы» балаларды анықтау және психологиялық қолдаудың диагностикалық құралдарын; кризистік интервенция әдістері мен тәсілдерін, білім беру процесіне қатысушыларға шұғыл психологиялық көмекті; кризис жағдайында білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету әдістерін зерделеу.

Өздік жұмыстың орындалуын бағалау үшін келесі критерийлер бөлінеді:

- 1) оқытылатын модуль бойынша оқу материалының мазмұнын көрсету;
- 2) теориялық материалды қолдану;
- 3) теориялық ережелерді дәлелдеу және ашу үшін практикалық

мысалдар келтіру;

- 4) мазмұнның тапсырманың тақырыбына/мәселесіне сәйкестігі;
- 5) мәселенің негіздемесі, толықтығы және нақтылығы.

Өзіндік жұмыстың орындалуын бағалау үшін келесі балдар бөлінеді:

0 балл – іске асырылған жоқ;

1 балл – ішінара жүзеге асырылды;

2 балла – толығымен жүзеге асырылды.

Өздік жұмысты орындау бойынша тыңдаушылардың білімін бағалау балдарды бес балдық жүйеге ауыстыру арқылы жүзеге асырылады:

- 1) «Өте жақсы»: 9-10 балл, (85-100%);
- 2) «Жақсы»: 7-8 балл, (75-84%);
- 3) «Қанағаттанарлық»: 5-6 балл, (50-74%).

9. Курстан кейінгі қолдау

Курстан кейінгі қолдауға арналған іс-шаралар тізімі. Осы тізімнен тыңдаушылар іс-шараларды өздерінің жеке жоспарына таңдайды.

№	Аталуы	Аяқталу формасы
1	Балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы жұмысты ұйымдастыру бойынша педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамытудың жеке траекториясының жоспарын жасау	Курстан кейінгі практикада балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы жұмысты ұйымдастыру бойынша педагогтердің кәсіби құзыреттіліктерін дамытудың жеке траекториясының жоспары (Google форма)
2	Балалардың психологиялық әл-ауқаты саласындағы НҚА-ның ықтимал өзгерістері, толықтырулары бойынша жеке консультациялар өткізу	Әдістемелік көмек көрсету үшін жеке онлайн-консультациялар
3	Курс тақырыбы аясында жарияланымдар бойынша кеңес беру	БАҚ-тағы мақала (аудандық, облыстық, республикалық)
4	Курстан кейінгі практика нәтижелері бойынша іс-шараларды ұйымдастыру	Дөңгелек үстел

5	Психологиялық әл-ауқатты сақтау және нығайту мәселелері бойынша табысты тәжірибені талдау және тарату үшін педагогтердің бастамасы бойынша іс-шараларды өткізуде әдістемелік қолдау	Вебинарлар, семинарлар, презентация және пікірталас алаңдары, шеберлік сыныптары
6	Білім беру ұйымы педагогінің кәсіби өсуін зерделеу	- семинарларда, вебинарларда, дөңгелек үстелдерде (аудандық, облыстық, республикалық деңгейлерде) сөз сөйлеу; - облыстық, республикалық басылымдарда, БАҚ-та педагогтердің мақалаларын жариялау (мүмкін бірлескен авторлықта); - әдістемелік ұсынымдар шығару.

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер

1. «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы Кодексі 70,71-баптар, 11-тарау.
2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы 11-2-Т.), 3-т., 43-б.
3. «Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы №345 Заңы 2-т.), 10-Б., 3-тарау.
4. «Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы» Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі N 591 Заңы. 2,3-т.), 12-1-б., 2-тарау.
5. «Тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасы туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 желтоқсандағы N 214-IV Заңы. 4, 15-баптар, 1-тараулар, 16-19-баптар, 3-тараулар.
6. «Балаларды денсаулығы мен дамуына зардабын тигізетін ақпараттан қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2018 жылғы 2 шілдедегі № 169-VI ҚРЗ. 9-14 бап, 3 тарау.
7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын ұйымдардың қызметімен байланысты мәселелер бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2019 жылғы 1 сәуірдегі № 240-VI ҚРЗ. 127-1-бап.
8. «Бала құқықтары туралы Конвенцияны ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Жоғарғы Кеңесінің 1994 жылғы 8 маусымдағы қаулысы.
9. «Балалардың хал-ахуал индексіні бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің 2022 жылғы 1 ақпандағы № 21-ө өкімі.
10. «Қазақстан Республикасында Нашакорлыққа және есірткі бизнесіне қарсы күрестің 2023 – 2025 жылдарға арналған кешенді жоспарын бекіту

туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 29 маусымдағы № 508 қаулысы.

11. «Балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау, суицидтің алдын алу және олардың құқықтары мен саламаттығын қамтамасыз ету жөніндегі 2023 – 2025 жылдарға арналған кешенді жоспарды бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 31 тамыздағы № 748 қаулысы.

12. «Киберқауіпсіздік тұжырымдамасын («Қазақстанның киберқалқаны») бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 407 қаулысы.

13. «Орта білім беру ұйымдарындағы психологиялық қызметтің жұмыс істеу қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің м.а. 2022 жылғы 25 тамыздағы № 377 бұйрығы.

14. «Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 4 бұйрығы.

15. «Білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 6 бұйрығы.

16. «Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және жүргізу, сондай-ақ педагогтің қызметін курстан кейінгі қолдау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығы. Жаңа редакцияда - ҚР Оқу-ағарту Министрінің 2022.10.03 № 415 бұйрығымен.

17. «Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын әзірлеу, келісу және бекіту қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы № 175 бұйрығы. Жаңа редакцияда - ҚР Оқу-ағарту Министрінің 2022.08.27 № 384 бұйрығымен.

18. «Тиісті типтердегі және түрлердегі мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, қосымша білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 31 тамызда № 29329 болып тіркелді.

19. Алимова М.А. Суицидальное поведение подростков: диагностика, профилактика, коррекция. Барнаул, 2023. – 100 с. [Электронный ресурс].

20. Коломиец О. М., Ахметова А. И., Омарбекова А. И. Социально-педагогические основы профилактики суицидального поведения школьников»: Учебное пособие. – М.: Издательский дом «Развитие образования», 2020. – 101 с. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Загл. с этикетки диска.

21. Методические рекомендации по организации школы наставничества в организациях образования. Методические рекомендации. – Астана: Национальная академия образования имени И. Алтынсарина, 2022. – 66 с.

22. Полякова, О. Б. Психология посттравматического стресса: учебник [Электронный ресурс] / О. Б. Полякова, Т. И. Бонкало. – Электрон. текстовые дан. – М.: ГБУ «НИИОЗММ ДЗМ», 2023. – URL: <https://niiioz.ru/moskovskaya-meditcina/izdaniya-nii/metodicheskie-posobiya/> – Загл. с экрана. – 292 с.

23. Садвакасова З.М. Психологическая устойчивость личности: теория и практика: монография – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 444 с.

24. Садвакасова З.М. Психология медиации и переговоров: учебное пособие / Садвакасова З.М., Файзуллина А.К., Садыкова Н.М. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 294 с.

25. Создание и обеспечение системы экстренной психологической помощи в составе психологической службы в системе образования Российской Федерации Методические рекомендации / Авторы-составители: Артамонова Е.Г., Васильева Н.Н., Глазунова Е.А., Дитерихс А.Л., Журкина Т.А., Иванова Е.В., Мелентьева О.С. – М.: ФГБУ «Центр защиты прав и интересов детей», 2021.

26. Залевский, Г. В. Психологическая супервизия: учебное пособие для вузов / Г. В. Залевский. – 2-е изд. – Москва: Издательство Юрайт, 2024. – 176 с. – (Высшее образование). – ISBN 978-5-534-10431-8. – Текст: электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. – URL: <https://urait.ru/bcode/541929>

Қосымша әдебиеттер

27. Алексеева В. Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности // Психологический журнал, 2019, т.5, №5.

28. Безрукова, Г. В. Здоровая и безопасная среда образования для учащихся общеобразовательных учреждений / Г. В. Безрукова, Л. А. Безруков. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2021. – № 44 (386). – С. 243-245.

29. Живая медиация. Методическое пособие для педагогов общеобразовательных организаций / Лебедева К.А., Деркач А.М., Шестакова Н.М., Гуцалова М.В., Таболина О.А.; Под ред. канд. пед.наук А.М. Деркача. СПб: ЛЕМА, 2021. 36 с.: ил.

30. Пронина Е.В., Попова (Смолик) С.Ю. Психологические основы медиации: новый способ решения проблем / Серия: Технологии работы с молодежью. – Владимир, 2020. – с.101.

31. Burns, D., Dagnall, N., & Holt, M. Оценка влияния пандемии COVID-19 на благополучие студентов университетов Соединенного Королевства: концептуальный анализ // Границы в образовании (5). – 2020 г.

**Образовательная программа курсов повышения квалификации
педагогов
«Формы и методы психологической помощи обучающимся в
организациях образования и центрах психологической поддержки»**

1. Общие положения

Защита прав и интересов детей – приоритетное направление политики Казахстана. В Послании Главы государства К.К. Токаева народу Казахстана «Экономический курс Справедливого Казахстана» обозначено важное направление развития психологической службы в системе защиты прав детей: «...Важно также психическое здоровье подрастающего поколения. Требуется институционально усилить в образовательных учреждениях службу психологической поддержки, организовать единый телефон доверия и разработать действенную программу помощи жертвам насилия и буллинга...» В соответствии с Комплексным планом по защите детей от насилия, превенции суицида и обеспечения их прав и благополучия на 2023-2025 годы в Казахстане создается целостная система обеспечения безопасности детей и оказания им своевременной квалифицированной помощи.

За годы независимости Казахстаном ратифицировано 15 международных документов, первым из которых стала Конвенция о правах ребенка. Все ее статьи сегодня имплементированы в законодательные акты

страны. Принято свыше 45 нормативных правовых актов, регулирующих права детей.

Благополучие детей – это ключевая цель и основа образования 21 века. Лидеры образования, бизнесмены и крупные работодатели все чаще говорят, что будущее поколение должно обладать навыками стрессоустойчивости, гибкости, способности легко адаптироваться и быстро принимать решения. Ученые считают, что психическое здоровье и психологическое благополучие станут самыми актуальными в ближайшие 50 лет.

Психологическое благополучие, психическое здоровье детей находятся в центре внимания таких международных организаций, действующих под эгидой Организации Объединённых Наций как UNICEF и др.

Система экстренной психологической помощи существует во многих странах мира. Например, государственная структура на базе служб экстренного реагирования (бригады экстренной психологической помощи (OPS) во Франции, Службы экстренной психологической помощи в управлении Женской полиции), медицинских и общественных организаций (ассоциации взаимопомощи жертвам, горячая линия для жертв насилия организации «Медики без границ»), университетов (служба PsiCall для студентов, которым требуется психологическая поддержка) и др. [Migrant workers in, 2020; Progression of Mental, 2020].

В Испании на законодательном уровне на базе Национальной системы здравоохранения создаются условия для экстренной психологической помощи в местах чрезвычайных ситуаций [Soto-Baño, 2021].

В США разработаны методы и принципы оказания помощи в экстренной (кризисной) ситуации, неотложной психологической помощи и раннего психологического вмешательства. Первая психологическая помощь должна включать эмоциональную поддержку лицам, попавшим в экстремальную ситуацию для улучшения психического здоровья человека [Shultz J. M, 2014].

С 2017 года в Австралии реализуется Национальная программа поддержки психического здоровья и благополучия детей и молодежи. Цель программы – повысить квалификацию преподавателей и способствовать изменению их практики, чтобы они могли активнее укреплять психическое здоровье и психологическую устойчивость учащихся и эффективно реагировать на возникающие проблемы [UNESCO и UNICEF, 2024].

С внедрением в 2022 году в Казахстане Индекса благополучия детей созданы условия для оценки эффективности национальной политики по улучшению положения детей в разных сферах жизни, совершенствованию системы защиты их прав и интересов.

В настоящее время массовой тенденцией стало вытеснение позитивного восприятия мира, традиционно присущего периоду детства, нигилизмом, пессимизмом, проявлениями насилия в отношении окружающих и аутодеструктивного, девиантного и асоциального поведения.

Так, по данным Доклада о положении детей в Республике Казахстан 2022 года, массовый характер приобрели:

- нарушения психоэмоционального состояния детей, приводящие к суициду;
- преступления в отношении детей, насилие физическое и психологическое (буллинг, кибербуллинг и др.);
- детская преступность, во многом обусловленная неблагополучием семей;
- негативное влияние электронного пространства (интернет, социальные сети).

Частота аутоагрессивного поведения и суицидов в детской среде в Республике стабильно высокая: 2020 год – 144 факта (попытки – 307), 2021 год – 175 фактов (попытки - 373), 2022 год – 155 фактов (попытки - 309), 6 мес. 2023 года – 95 фактов (попытки - 207).

Криминогенная ситуация в подростковой среде осложнилась (2021 г. – 1529, 2022 г. – 1735, 6 мес. 2023 г. – 844), допущен значительный рост (13,4%) числа преступлений, совершенных несовершеннолетними.

В аналитическом докладе «Молодежь Казахстана» 2023 года, по результатам социологического исследования проведенного по заказу Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан, 39,0% подростков подвергались унижению, 15,5% – с оскорблениями, 12,7% – с физической агрессией, 4,9% – сталкивались со съемкой издевательства на телефон, 12,3% – с кибербуллингом.

За 8 мес. текущего года несовершеннолетними совершено 253 попытки (2023 г. – 233 случая, рост на 8,6%) и 128 фактов завершеного суицида (2023 г. – 139 случаев, снижение на 7,9%).

С начала учебного года произошло 15 фактов завершеного суицида. Погибло 6 мальчиков, 9 девочек. Из них, 6 детей покончили жизнь путем повешения, 8 – выпрыгнули с высоты. Средний возраст погибших детей 12-16 лет.

Выступая в Правительстве на презентации Комплексного плана по защите детей от насилия, превенции суицида и обеспечению их прав и благополучия на 2023-2025 годы, Министр просвещения Г. Бейсембаев отметил, что сегодня педагог-психолог играет ключевую роль в поддержке эмоционального состояния ребенка. Он способствует созданию доверительной атмосферы, где ребенок может делиться своими чувствами и переживаниями. Заботливая поддержка педагога-психолога помогает справляться с стрессами, тревожностью и другими эмоциональными трудностями. Одной из основных задач деятельности педагога-психолога является определение потенциальных рисков в жизни ребенка.

В связи с этим необходимо повышение квалификации педагогов, педагогов-психологов и специалистов Центров психологической поддержки в сфере обеспечения психологического благополучия детей.

Образовательная программа курсов повышения квалификации «Формы и методы психологической помощи обучающимся в организациях

образования и центрах психологической поддержки» (далее – Программа) разработана для педагогов организаций образования и специалистов Центров психологической поддержки.

Программа направлена на развитие у данной категории слушателей профессиональных компетенций в сфере сохранения и укрепления психологического благополучия участников образовательного процесса, развития эмоциональной гибкости и жизнестойкости, что повлечет за собой снижение суицидальных рисков, проявлений девиантного и асоциального поведения среди подростков.

2. Глоссарий

Аддиктивное поведение – форма девиантного поведения, которая выражается в стремлении уйти из реальности посредством изменения своего психического состояния.

Аутодеструктивное поведение – словесные и (или) практические действия саморазрушающего характера, угрожающие жизни и безопасности личности

Дебрифинг – это групповая форма кризисной интервенции; это особо организованное и четко структурированное обсуждение в группах людей, совместно переживших катастрофу или трагическое событие

Кризис – устойчивое переживание негативных психоэмоциональных состояний, вызванных какой-либо причиной; резкое изменение статуса персональной жизни, следствием которого является деструктивное и аутодеструктивное поведение.

Кризисная помощь – это экстренная психологическая помощь человеку, находящемуся в состоянии кризиса

Кризисные состояния – это особые выходящие за рамки повседневной жизни состояния, бывающие в жизни каждого человека и возникающие как реакция на какие-либо внешние или внутренние причины и обстоятельства

Психическое здоровье – состояние благополучия, при котором человек может реализовать свой потенциал, противостоять жизненным стрессам, продуктивно и плодотворно работать, а также вносить вклад в жизнь своего сообщества.

Психологическое благополучие – состояние человека, обладающего компетентностью в межличностных отношениях, способностью к личностному росту, чувством уверенности и защищенности, позитивным стилем жизни, эмоциональным комфортом, адаптированного в социальной среде и умеющего осмысленно жить.

Психологическое здоровье – состояние благополучия, при котором человек имеет высокий уровень личностного здоровья, понимание себя и окружающего мира, представления о цели и смысле жизни, способности к управлению собой (личностной саморегуляции), умение позитивно относиться к другим людям и к себе, сознание ответственности за свою судьбу и свое развитие.

Психологическая служба – коллегиальный орган организации среднего образования по формированию учебной мотивации, успеваемости, творческой самореализации, стабилизации психологического состояния, профильного самоопределения и благоприятных условий учебной деятельности обучающихся и воспитанников.

Посттравматические стрессовые реакции – эмоциональные, личностные и поведенческие изменения, появившиеся у человека после выхода из травматической ситуации

Рескриптинг – психотерапевтическая техника, которая меняет мышление и поведение человека с помощью воображения. Человек мысленно воссоздает плохое воспоминание, а потом – переписывает его так, чтобы финал стал менее болезненным

Суицидальное поведение – спектр поведения от попытки самоубийства и подготовительного поведения до завершённого самоубийства.

Телесная SOLWI терапия – система глубокой вербальной и невербальной телесно-ориентированной диалоговой коммуникации, соединяющая восточные и западные традиции

Травматический стресс – это переживание особого рода; результат особого взаимодействия человека и окружающего мира; нормальная реакция на ненормальные обстоятельства; состояние, возникающее у человека, который пережил нечто, выходящее за рамки обычного человеческого опыта; психический стресс высокой интенсивности, сопровождающийся переживаниями сильного страха, ужаса и беспомощности.

Травматические стрессоры – факторы высокой интенсивности, угрожающие существованию человека

Травматические стрессовые реакции – личностные и поведенческие реакции, возникающие во время переживания травматического стресса

Участники образовательного процесса – воспитанники, обучающиеся, их родители (законные представители), а также педагогические работники (приравненные к ним лица).

Экстренная психологическая помощь – система краткосрочных мероприятий, направленных на регуляцию актуального психологического, психофизиологического состояния и негативных эмоциональных переживаний человека или группы людей, пострадавших в результате кризисного или чрезвычайного события при помощи профессиональных методов, соответствующих требованиям ситуации

3. Тематика Программы

Образовательная программа курсов повышения квалификации «Формы и методы психологической помощи обучающимся в организациях образования и центрах психологической поддержки» не имеет аналогов в отечественной системе образования.

Новизна Программы обусловлена тем, что впервые будет изложено содержание деятельности Центров психологической поддержки и психологических служб в организациях образования по психологическому сопровождению и оказанию кризисной и экстренной помощи обучающимся, склонным к аутодеструктивным формам поведения (суицидальные тенденции, аддиктивное, асоциальное и девиантное поведение, склонность к агрессии).

Основная особенность Программы – ее практическая направленность, которая базируется на официальных данных в сфере психологического благополучия детей, организуется путем практики кризисной интервенции, экстренной и кризисной психологической помощи участникам образовательного процесса с использованием современных методов и технологий, внутриведомственного и межведомственного взаимодействия, развития навыков кризисного консультирования.

Содержание программы соответствует действующим нормативным требованиям и передовой практике в области безопасности образовательных организаций.

Основные принципы программы включают в себя сотрудничество всех участников образовательного процесса (обучающихся, педагогов, родителей, администрации), индивидуальный подход к каждому обучающемуся и активное противодействие любым проявлениям насилия.

Интерактивные упражнения, разбор кейсов и сценарии позволят слушателям применять полученные знания в реальных ситуациях и улучшат их готовность к обеспечению психологического благополучия обучающихся.

Содержание данной программы направлено на овладение педагогами навыками системной работы, интерактивными методами и формами педагогической деятельности по созданию благоприятного социально-психологического климата в организации среднего образования через освоение следующих аспектов Программы:

- этика психологической деятельности педагога-психолога (этика психодиагностики, психоконсультирования, деятельности психологической службы, психологического обследования);
- психологические особенности современного обучающегося: возрастные и индивидуальные различия, психотипы;
- причины возникновения аутодеструктивных форм поведения, критерии определения понятий «аддиктивное поведение», «девиантное поведение», «суицидальное поведение», «асоциальное поведение» и их классификация;
- психолого-педагогические основы организации работы школьной психологической службы в организации образования;
- модели помощи человеку в организациях образования;
- алгоритмы внутриведомственного и межведомственного сопровождения обучающихся, склонных к аутодеструктивным формам поведения (суицидальными тенденциями, аддиктивное поведение, склонность к агрессии);

- диагностические инструменты выявления и психологического сопровождения детей «группы риска»;
- методы и приемы кризисной интервенции, экстренной психологической помощи участникам образовательного процесса;
- методы психологической помощи участникам образовательного процесса в кризисной ситуации;
- развитие навыков кризисного консультирования;
- психологическая коррекция состояний травматического и посттравматического стресса обучающихся;
- коучинговые техники и наставничество как метод развития личности;
- работа с родителями как элемент системы психолого-педагогической поддержки ребенка;
- супервизия и интервизия как профилактика профессионального выгорания в практике работы педагогов-психологов.

4. Цель, задачи и ожидаемые результаты Программы

Цель программы: Развитие профессиональных компетенций педагогов организаций образования и сотрудников центров психологической поддержки по вопросам сохранения и укрепления психологического благополучия участников образовательного процесса.

Задачи программы:

- 1) систематизировать знания слушателей о нормативно-правовых актах, регулирующих деятельность педагогов в сфере психологического благополучия детей;
- 2) развивать практические навыки системной работы по психологической помощи участникам образовательного процесса в экстренной и кризисной ситуациях;
- 3) повысить мотивацию слушателей к развитию профессиональных компетенций в сфере психологического благополучия детей.

Ожидаемые результаты

По окончании курса слушатели:

- 1) владеют системными знаниями о нормативно-правовых актах, регулирующих деятельность педагогов в сфере психологического благополучия детей;
- 2) владеют навыками системной работы по психологической помощи участникам образовательного процесса в экстренной и кризисной ситуациях;
- 3) мотивированы к развитию профессиональных компетенций в сфере психологического благополучия детей.

5. Структура и содержание курса

Структура и содержание программы включает план программы, отражает взаимосвязь ожидаемых результатов с целями и задачами программы.

Программа состоит из 3 модулей:

- 1) Нормативно-правовой модуль
- 2) Психолого-педагогический модуль
- 3) Оценочно-результативный модуль.

Модули направлены на развитие профессиональных компетенций специалистов Центров психологической поддержки и педагогов организаций образования.

Нормативно-правовой модуль позволит слушателям ознакомиться с актуальностью, целью, задачами и ожидаемыми результатами курса; нормативно-правовыми актами, действующими в сфере психологического благополучия детей, Типовым положением о Центрах психологической поддержки. В ходе изучения модуля слушатели получают возможность расширить понимание принципов и норм этики психолого-педагогической деятельности.

Практическая часть модуля посвящена решению кейс-задания с использованием содержания нормативно-правовых актов. Предусмотрено анкетирование с целью выявления уровня готовности слушателей к изучению курса.

В рамках **психолого-педагогического модуля** слушатели получают теоретические и практические знания по организации работы школьной психологической службы в организации образования. Слушатели углубят знания о психологических особенностях, возрастных и индивидуальных различиях современного обучающегося и психотипах. В содержании модуля предлагаются алгоритмы внутриведомственного и межведомственного сопровождения обучающихся, склонных к аутодеструктивным формам поведения, диагностические инструменты выявления и психологического сопровождения детей «группы риска», интернет-ресурсы для психологов такие как автоматизированная система психолого-педагогического мониторинга HR+, сайт orken-instituty.kz и др.; такие методы и приемы кризисной интервенции, экстренной психологической помощи участникам образовательного процесса как рескриптинг, когнитивно-поведенческая терапия, а также технологии и методы психологической помощи участникам образовательного процесса в кризисной ситуации: дебрифинг, технология WOW и др. Раскрываются вопросы психологической коррекции состояний травматического и посттравматического стресса обучающихся и предлагается телесная SOLWI – терапия в работе с кризисным состоянием.

Предлагаются коучинговые техники и наставничество как метод развития личности, раскрывается работа с родителями как элемент системы психолого-педагогической поддержки ребенка.

Развивать навыки кризисного консультирования слушатели имеют возможность во время практического погружения на занятиях, где создаются

условия для проявления личной позиции, широкого обмена опытом и мнениями слушателей, рефлексии. Особое внимание уделяется супервизии и интервизии как профилактики профессионального выгорания в практике работы педагогов-психологов.

Назначение **оценочно-результативного модуля** – выявление эффективности освоения курса, определение готовности слушателей к работе по сохранению и укреплению психологического благополучия участников образовательного процесса.

Учебно-тематический план курса очного обучения

Учебно-тематический план раскрывает темы и формы проведения учебных занятий, количество часов, предусмотренных на их изучение.

№	Тематика занятий	Лекция	Практическая работа	Итоговое оценивание	Всего
1.	Нормативно-правовой модуль	3	5		8
1.1	Актуальность, цель, задачи, ожидаемые результаты курса. Нормативно-правовые акты, действующие в сфере психологического благополучия детей	1	2		3
1.2	Методические рекомендации по организации деятельности Центров психологической поддержки	1	1		2
1.3	Этика психологической деятельности педагога-психолога	1	2		3
2.	Психолого-педагогический модуль	22	48		70
2.1	Психологические особенности современного обучающегося: возрастные и индивидуальные различия. Психотипы	2	4		6
2.2	Психолого-педагогические основы организации работы школьной психологической службы в организации образования. Модели помощи человеку в организациях образования	2	2		4
2.3	Причины возникновения аутодеструктивных форм поведения. Критерии определения понятий «аддиктивное поведение», «девиантное поведение», «суицидальное поведение», «асоциальное поведение» и их классификация	2	2		4
2.4	Алгоритмы внутриведомственного и межведомственного сопровождения обучающихся, склонных к аутодеструктивным формам поведения (суицидальными тенденциями, аддиктивное поведение, склонность к агрессии)	2	6		8
2.5	Диагностические инструменты выявления и психологического сопровождения детей, требующих повышенного педагогического внимания (<i>детей «группы риска»</i>). Интернет-	2	6		8

	ресурсы для психологов: АСППМ HR+, сайт orken-institut.kz/ru и другие				
2.6	Методы и приемы кризисной интервенции, экстренной психологической помощи участникам образовательного процесса. <i>Рескриптинг как технология трансформации и устранения негативных образов. Когнитивно-поведенческая терапия в работе с негативными мыслями</i>	2	6		8
2.7	Методы психологической помощи участникам образовательного процесса в кризисной ситуации. Навыки кризисного консультирования. <i>Дебрифинг. Технология WOW в кризисном консультировании. Технологии работы с личностью и группой в кризисной ситуации</i>	2	6		8
2.8	Психологическая коррекция состояний травматического и посттравматического стресса обучающихся. <i>Телесная SOLWI – терапия в работе с кризисным состоянием</i>	2	4		6
2.9	Коучинговые техники и наставничество как метод развития личности.	2	4		6
2.10	Работа с родителями как элемент системы психолого-педагогической поддержки ребенка	2	4		6
2.11	Супервизия и интервизия как профилактика профессионального выгорания в практике работы педагогов-психологов	2	4		6
3.	Оценочно-результативный модуль			2	2
3.1	Тестирование			2	2
	Всего:	25	53	2	80

Учебно-тематический план курса дистанционного обучения

№	Тематика занятий	Вебинар	Самостоятельное обуч. слушателя	Итоговое оценивание	Всего
1.	Нормативно-правовой модуль	2	6		8
1.1	Актуальность, цель, задачи, ожидаемые результаты курса. Нормативно-правовые акты, действующие в сфере психологического благополучия детей	1	2		3
1.2	Методические рекомендации по организации деятельности Центров психологической поддержки		2		2
1.3	Этика психологической деятельности педагога-психолога	1	2		3
2.	Психолого-педагогический модуль	16	54		70
2.1	Психологические особенности современного обучающегося: возрастные и индивидуальные различия. Психотипы	1	5		6
2.2	Психолого-педагогические основы организации работы школьной психологической службы в организации образования. Модели помощи человеку в организациях образования	1	3		4

2.3	Причины возникновения аутодеструктивных форм поведения. Критерии определения понятий «аддиктивное поведение», «девиантное поведение», «суицидальное поведение», «асоциальное поведение» и их классификация	1	3		4
2.4	Алгоритмы внутриведомственного и межведомственного сопровождения обучающихся, склонных к аутодеструктивным формам поведения (суицидальными тенденциями, аддиктивное поведение, склонность к агрессии)	2	6		8
2.5	Диагностические инструменты выявления и психологического сопровождения детей, требующих повышенного педагогического внимания (<i>детей «группы риска»</i>). Интернет-ресурсы для психологов: АСППМ HR+, сайт orken-instituty.kz/ru и другие	2	6		8
2.6	Методы и приемы кризисной интервенции, экстренной психологической помощи участникам образовательного процесса. <i>Рескриптинг как технология трансформации и устранения негативных образов. Когнитивно-поведенческая терапия в работе с негативными мыслями</i>	2	6		8
2.7	Методы психологической помощи участникам образовательного процесса в кризисной ситуации. Навыки кризисного консультирования. <i>Дебрифинг. Технология WOW в кризисном консультировании. Технологии работы с личностью и группой в кризисной ситуации</i>	2	6		8
2.8	Психологическая коррекция состояний травматического и посттравматического стресса обучающихся. <i>Телесная SOLWI – терапия в работе с кризисным состоянием</i>	2	4		6
2.9	Коучинговые техники и наставничество как метод развития личности.	1	5		6
2.10	Работа с родителями как элемент системы психолого-педагогической поддержки ребенка	1	5		6
2.11	Супервизия и интервизия как профилактика профессионального выгорания в практике работы педагогов-психологов	1	5		6
3.	Оценочно-результативный модуль			2	2
3.1	Тестирование			2	2
	Всего:	18	60	2	80

Примечание. Продолжительность курса составляет 80 часов, 1 академический час – 45 минут.

6. Организация учебного процесса

Курсы повышения квалификации педагогов организуются в формате:

- 1) очного обучения;
- 2) обучения с применением online образовательных технологий.

Учебный процесс организуется в соответствии с учебно-тематическим планом курса. Продолжительность курса 80 часов.

В ходе обучения слушатели получают теоретические знания и практические навыки по формированию социально-эмоциональных навыков

обучающихся. Весь процесс обучения строится на интерактивном сотрудничестве преподавателя и слушателей, способствующем новому пониманию изучаемых вопросов, оптимальному раскрытию каждого участника курса.

В целях освоения программного материала на занятиях выполняются практические упражнения, используются методы активного и интерактивного обучения.

Учебные занятия в режиме online предусматривают процесс учебного взаимодействия в режиме реального времени с применением цифровых технологий (видеолекции, вебинары, видеоконференция, воркшоп, обмен сообщениями в сети Интернет с использованием различных программных средств типа Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom и т.д.).

7. Учебно-методическое обеспечение

7.1. Учебно-методическое обеспечение – учебно-методический комплекс, содержащий дидактический материал, соответствующий организационной форме учебно-воспитательного процесса и позволяющий слушателям достичь необходимого уровня усвоения материала. Учебно-методический комплекс позволяет слушателям самостоятельно контролировать, корректировать и проверять результаты учебной работы.

7.2. Учебно-методический комплекс включает:

1) образовательную программу курса повышения квалификации педагогов «Формы и методы психологической помощи обучающимся в организациях образования и центрах психологической поддержки»

2) тезисы лекций;

3) краткое описание практических занятий (планы, задания);

4) раздаточный материал;

5) презентационные материалы;

6) перечень основной и дополнительной литературы, в том числе на электронном носителе;

7) перечень Интернет-ресурсов.

8. Оценивание результатов обучения

Итоговое оценивание результатов обучения осуществляется в форме тестирования.

Критерии оценивания тестовых заданий

Тестовые оценки коррелируются с общепринятой пятибалльной системой:

- оценка «5» (отлично) выставляется слушателям за верные ответы, которые составляют 90 % и более от общего количества вопросов;

- оценка «4» (хорошо) соответствует результатам тестирования, которые содержат от 75 % до 89 % правильных ответов;

- оценка «3» (удовлетворительно) от 50 % до 74 % правильных ответов;
- оценка «2» (неудовлетворительно) соответствует результатам тестирования, содержащие менее 50 % правильных ответов.

Если ответ не содержит ошибок 1 балл.

Максимальное количество баллов за каждый вариант – 30 баллов, что соответствует количеству заданий.

Шкала перевода баллов в оценки

Оценка	Объем выполнения %	Баллы
5	90%-100%	27-30
4	75-89%	22-26
3	50-74%	15-21
2	Менее 50%	Меньше 15 баллов

Критерии оценивания самостоятельной работы слушателей при онлайн обучении

При организации образовательного процесса в дистанционном формате с целью контроля и оценки знаний слушателей организуется самостоятельная работа, итоговое тестирование.

Самостоятельная работа выполняется слушателем непосредственно на занятиях под руководством преподавателя (аудиторная форма) и самостоятельно по своему усмотрению в удобное для него время, без непосредственного контроля со стороны преподавателя (внеаудиторная форма).

Виды самостоятельной работы определяются целью и задачами программы, направленными на удовлетворение профессиональных потребностей слушателей: анализа нормативно-правовых документов в сфере психологического благополучия детей, изучение диагностических инструментов выявления и психологического сопровождения детей «группы риска», изучении методов и приемов кризисной интервенции и экстренной психологической помощи участникам образовательного процесса, методов психологической помощи участникам образовательного процесса в кризисной ситуации.

Для оценки выполнения самостоятельной работы выделяются следующие критерии:

- 1) отражение содержания учебного материала по изучаемому модулю;
- 2) использование теоретического материала;
- 3) приведение практических примеров для доказательства и раскрытия теоретических положений;
- 4) соответствие содержания теме/проблеме задания;
- 5) обоснование, полнота и четкость изложения вопроса.

Для оценивания выполнения самостоятельной работы выделяются следующие баллы:

- 0 баллов – не реализовано;
- 1 балл – реализовано частично;

2 балла – реализовано полностью.

Оценка знаний слушателей по выполнению самостоятельной работы осуществляется переводом баллов в пятибалльную систему:

- 1) «Отлично»: 9-10 баллов, (85-100%);
- 2) «Хорошо»: 7-8 баллов, (75-84%);
- 3) «Удовлетворительно»: 5-6 баллов, (50-74%).

9. Посткурсовое сопровождение

Перечень мероприятий для посткурсового сопровождения. Из этого перечня слушатели выберут мероприятия в свой индивидуальный план.

№	Наименования	Форма завершения
1	Составление Плана индивидуальной траектории развития профессиональных компетенций педагогов по организации работы в сфере психологического благополучия детей	План индивидуальной траектории развития профессиональных компетенций педагогов по организации работы в сфере психологического благополучия детей (Google форма)
2	Проведение индивидуальных консультаций по возможным изменениям, дополнениям НПА в сфере психологического благополучия детей	Индивидуальные онлайн-консультации для оказания методической помощи
3	Консультация по публикациям в рамках тематики курса	Статья в СМИ (районные, областные, республиканские)
4	Организация мероприятий по результатам посткурсовой практики	Круглый стол
5	Методическая поддержка в проведении мероприятий по инициативе педагогов для анализа и распространения успешного опыта по вопросам сохранения и укрепления психологического благополучия участников образовательного процесса	Вебинары, семинары, презентационные и дискуссионные площадки, мастер-классы
6	Изучение профессионального роста педагога организации образования	-выступление на семинарах, вебинарах, круглых столов (районного, областного, республиканского уровней); - публикации статей педагогов (возможно, в соавторстве) в областных, республиканских изданиях, СМИ; -издание методических рекомендаций.

10. Список основной и дополнительной литературы

Основная литература

1. Кодекс РК «О браке (супружестве) и семье» от 26 декабря 2011 года ст.70,71, гл.11.

2. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» п.п.11-2), п.3, ст.43.

3. Закон Республики Казахстан от 8 августа 2002 г. №345 «О правах ребенка в Республике Казахстан» п.п.2), ст.10, гл.3.

4. Закон Республики Казахстан от 9 июля 2004 года «О профилактике правонарушений среди несовершеннолетних и предупреждении детской безнадзорности и беспризорности» п.п.2,3), ст.12-1, гл.2.

5. Закон Республики Казахстан от 4 декабря 2009 года «О профилактике бытового насилия ст.4, 15, гл. 1, ст.16-19, гл. 3.

6. Закон Республики Казахстан от 2 июля 2018 года «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию» ст.9-14, гл. 3.

7. Закон Республики Казахстан от 1 апреля 2019 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам, связанным с деятельностью организаций, осуществляющих функции по защите прав ребенка» ст.127-1.

8. Постановление Верховного Совета Республики Казахстан от 8 июня 1994 года «О ратификации Конвенции о правах ребенка».

9. Распоряжение Премьер-Министра Республики Казахстан от 1 февраля 2022 года №21-р «Об утверждении индекса благополучия детей».

10. Постановление Правительства Республики Казахстан от 29 июня 2023 года № 508 «Об утверждении Комплексного плана по борьбе с наркоманией и наркобизнесом в Республике Казахстан на 2023 – 2025 годы»

11. Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 августа 2023 года № 748 «Об утверждении Комплексного плана по защите детей от насилия, превенции суицида и обеспечению их прав и благополучия на 2023 – 2025 годы».

12. Постановление Правительства Республики Казахстан от 30 июня 2017 года № 407 «Об утверждении Концепции кибербезопасности» («Киберщит Казахстана»)

13. Приказ и.о. Министра просвещения Республики Казахстан от 25 августа 2022 года № 377 «Об утверждении Правил деятельности психологической службы в организациях среднего образования».

14. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 января 2022 года № 4 «Об утверждении Правил оценки особых образовательных потребностей».

15. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 января 2022 года № 6 «Об утверждении Правил психолого-педагогического сопровождения в организациях образования».

16. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 28 января 2016 года №95 «Об утверждении правил организации и проведения курсов повышения квалификации педагогов, а также посткурсового сопровождения деятельности педагогов» в редакции приказа Министра просвещения РК от 03.10.2022 № 415.

17. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 4 мая 2020 г. за №175 «Правила разработки, согласования и утверждения

образовательных программ курсов повышения квалификации педагогов» в редакции приказа Министра просвещения РК от 27.08.2022 № 384.

18. Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 31 августа 2022 года № 385. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 31 августа 2022 года № 29329 «Об утверждении Типовых правил деятельности организаций дошкольного, среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, дополнительного образования соответствующих типов и видов»

19. Алимова М.А. Суицидальное поведение подростков: диагностика, профилактика, коррекция. Барнаул, 2023. – 100 с. [Электронный ресурс].

20. Коломиец О. М., Ахметова А. И., Омарбекова А. И. Социально-педагогические основы профилактики суицидального поведения школьников»: Учебное пособие. – М.: Издательский дом «Развитие образования», 2020. – 101 с. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Загл. с этикетки диска.

21. Методические рекомендации по организации школы наставничества в организациях образования. Методические рекомендации. – Астана: Национальная академия образования имени И. Алтынсарина, 2022. – 66 с.

22. Полякова, О. Б. Психология посттравматического стресса: учебник [Электронный ресурс] / О. Б. Полякова, Т. И. Бонкало. – Электрон. текстовые дан. – М.: ГБУ «НИИОЗММ ДЗМ», 2023. – URL: <https://niiioz.ru/moskovskaya-meditcina/izdaniya-nii/metodicheskie-posobiya/> – Загл. с экрана. – 292 с.

23. Садвакасова З.М. Психологическая устойчивость личности: теория и практика: монография – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 444 с.

24. Садвакасова З.М. Психология медиации и переговоров: учебное пособие / Садвакасова З.М., Файзуллина А.К., Садыкова Н.М.– Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 294 с.

25. Создание и обеспечение системы экстренной психологической помощи в составе психологической службы в системе образования Российской Федерации Методические рекомендации / Авторы-составители: Артамонова Е.Г., Васильева Н.Н., Глазунова Е.А., Дитерихс А.Л., Журкина Т.А., Иванова Е.В., Мелентьева О.С.– М.: ФГБУ «Центр защиты прав и интересов детей», 2021.

26. Залевский, Г. В. Психологическая супервизия: учебное пособие для вузов / Г. В. Залевский. – 2-е изд. – Москва: Издательство Юрайт, 2024. – 176 с. – (Высшее образование). – ISBN 978-5-534-10431-8. – Текст: электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. – URL: <https://urait.ru/bcode/541929>

Дополнительная литература

27. Алексеева В. Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности //Психологический журнал, 2019, т.5, №5.

28. Безрукова, Г. В. Здоровая и безопасная среда образования для

учащихся общеобразовательных учреждений / Г. В. Безрукова, Л. А. Безруков. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2021. – № 44 (386). – С. 243-245.

29. Живая медиация. Методическое пособие для педагогов общеобразовательных организаций / Лебедева К.А., Деркач А.М., Шестакова Н.М., Гуцалова М.В., Таболина О.А.; Под ред. канд. пед.наук А.М. Деркача. СПб: ЛЕМА, 2021. 36 с.: ил.

30. Пронина Е.В., Попова (Смолик) С.Ю. Психологические основы медиации: новый способ решения проблем /Серия: Технологии работы с молодежью. – Владимир, 2020. – с.101.

31. Burns, D., Dagnall, N., & Holt, M. Оценка влияния пандемии COVID-19 на благополучие студентов университетов Соединенного Королевства: концептуальный анализ // Границы в образовании (5). – 2020 г.